

Cải cách hành chính và Chống tham nhũng:

Hành chính công và phát triển kinh tế ở Việt Nam: Tái thiết nền hành chính công cho thế kỷ 21

Trong thời kỳ hậu cơ chế kế hoạch hoá tập trung, nền hành chính công ở Việt Nam phát triển trong khuôn khổ của Chương trình Tổng thể về Cải cách hành chính (CCHC) nhà nước giai đoạn 2001-2010. Chương trình CCHC đã tạo nên những chuyển đổi trong khu vực công đã trải qua thời kỳ kế hoạch hoá tập trung bởi Chương trình cho thấy rõ nhu cầu xây dựng một nền hành chính công trở thành một yếu tố tích cực đối với sự phát triển của đất nước. Chương trình CCHC tạo khuôn khổ cho sự phát triển một nền hành chính quốc gia thống nhất. Song vẫn còn tồn tại những thách thức đã làm hạn chế hiệu lực và hiệu quả của hệ thống hành chính.

Nhằm củng cố hơn nữa những nỗ lực cải cách, báo cáo này khuyến khích mọi sáng kiến và sự đổi mới trong các lĩnh vực như xác định vấn đề, phân tích những phương án chiến lược và các giải pháp và các phương pháp thực hiện. Ở tầm vĩ mô, cần định hướng chiến lược gắn CCHC với tính hiệu lực và hiệu quả hướng tới mục tiêu phát triển kinh tế như đã được các bên hữu quan xác định, tăng cường tính liên kết giữa các biện pháp CCHC, và củng cố mối quan hệ đối tác giữa các cơ quan quản lý Nhà nước và các bên liên quan ngoài khu vực nhà nước.

Bên cạnh việc tiếp thu những kinh nghiệm hay của quốc tế, việc đúc kết có hệ thống kinh nghiệm trong nước là hết sức cần thiết, bởi đây là những yếu tố đầu vào không thể thiếu cho chương trình cải cách tiếp theo của Việt Nam khi vươn tới trở thành quốc gia có mức thu nhập bậc trung và đảm bảo tính bền vững của mức thu nhập đó. Một số câu hỏi chính được đặt ra đó là: Hệ thống hành chính của Việt Nam đã đóng góp cho sự tăng trưởng kinh tế và giảm nghèo như thế nào? CCHC đã đóng góp hay cản trở chất lượng của các dịch vụ công, đặc biệt là những dịch vụ dành cho người nghèo? Việt Nam cần áp dụng loại hình hành chính công nào để duy trì vị thế là quốc gia có mức thu nhập bậc trung? Đây là những biện pháp cần thiết để cải thiện khu vực công ở Việt Nam nhằm đảm bảo chất lượng tăng trưởng kinh tế của Việt Nam?

Mặc dù có tính bao quát rộng, Chương trình CCHC cũng như các văn bản thực hiện còn thiếu tính liên kết chặt chẽ và hệ thống với các chương trình phát triển kinh tế của Chính phủ khi xem xét khía cạnh mục

tiêu/tác động hay mục đích/tác động lâu dài. Mục tiêu của Chương trình tập trung chính vào việc cải thiện chất lượng hành chính công, tức là “xây dựng một nền hành chính dân chủ, trong sạch, chuyên nghiệp, hiện đại, hiệu quả và hiệu lực, dựa trên nguyên tắc Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa dưới sự lãnh đạo của Đảng, và xây dựng một đội ngũ công chức có đạo đức và năng lực để đáp ứng với sự phát triển của đất nước.”

Xét về khía cạnh hiệu quả tác động, mặc dù Chương trình CCHC yêu cầu đến năm 2010, hệ thống hành chính công về cơ bản được cải cách, phù hợp với nhu cầu quản lý nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, song Chương trình chưa đưa ra một hệ thống chỉ số rõ ràng gắn việc nâng cao hiệu quả nền hành chính công với hiệu quả phát triển kinh tế. Về khía cạnh mục đích và tác động lâu dài của Chương trình, trong số chín mục tiêu cụ thể cần đạt được thì chỉ có hai kết quả đầu ra trực tiếp liên hệ tới phát triển kinh tế, bao gồm: (1) hoàn thiện hệ thống hành chính phù hợp với thời kỳ công nghiệp hoá và hiện đại hoá, nhấn mạnh trước hết vào các thể chế kinh tế và tổ chức và các hoạt động của nền hành chính; (2) xoá bỏ các thủ tục hành chính quan liêu, rườm rà và không thuận tiện cho các doanh nghiệp và công dân; hoàn thiện các thủ tục hành chính theo các nguyên tắc minh bạch, đơn giản hoá và tạo thuận lợi.

Mối liên hệ giữa hành chính công và phát triển kinh tế chỉ thể hiện rõ thông qua các nhiệm vụ được nêu trong Nghị quyết 53/2007/NQ-CP ngày 7 tháng 11 năm 2007 ban hành chương trình hành động của Chính Phủ thực hiện Nghị quyết Hội nghị lần thứ năm Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa X về đẩy mạnh cải cách hành chính, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý của bộ máy nhà nước. Song, nếu nhìn nhận từ khía cạnh thực hiện, chưa có một tài liệu chiến lược hay một kế hoạch hành động nào hướng dẫn làm thế nào để các biện pháp CCHC đã được đề ra có thể đảm bảo tính gắn kết liên ngành nhằm thúc đẩy quá trình phát triển kinh tế quốc gia và địa phương. Quá trình thực hiện CCHC đã được phân cấp một mức độ nhất định cho từng ngành, đơn vị và cấp hành chính.

Để đảm bảo tính liên kết giữa nền hành chính công và phát triển kinh tế, các nhà hoạch định chính sách ở Việt Nam có thể cần đưa ra các chính sách rõ ràng và nêu rõ các yếu tố quản lý khu vực công hướng tới mục

tiêu thúc đẩy phát triển kinh tế ở cấp quốc gia và địa phương. Trên bình diện thực hiện, cần xây dựng một phương pháp tiếp cận CCHC liên ngành và liên cấp được xác định theo lĩnh vực chính sách. Bên cạnh đó, đảm bảo thực hiện và điều phối CCHC có hệ thống ở cấp quốc gia và địa phương sẽ giúp giảm thiểu sự chồng chéo và thúc đẩy nhân rộng những cách thức thực hiện hiệu quả.

Việt Nam chuẩn bị đánh giá 10 năm thực hiện cải cách hành chính nhà nước. Trong quá trình hướng tới xây dựng mô hình “CCHC phục vụ ‘khách hàng’,” cán bộ, công chức trong khu vực công và các bên kinh tế, xã hội liên quan cần tham gia đầy đủ hơn nữa vào quá trình đánh giá này. Việc tự đánh giá kết quả công việc và sự tham gia của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các đoàn thể, và các tổ chức xã hội dân sự trong việc theo dõi, đánh giá vai trò của hành chính công trong phát triển kinh tế là rất cần thiết.

Bên cạnh đó, bởi **Việt Nam đang từng bước trở thành quốc gia có mức thu nhập bậc trung, Việt Nam cần có những điều chỉnh cho giai đoạn CCHC tiếp theo.** Mức thu nhập quốc gia cao hơn đòi hỏi cần phải có một hệ thống hành chính công phục vụ “khách hàng” phù hợp với yêu cầu phát triển kinh tế. Do vậy, báo cáo nghiên cứu đề xuất một số điểm khởi đầu cần nghiên cứu, xem xét sau đây:

1. **Thiết kế các tiểu chương trình gắn CCHC với phát triển kinh tế** mang tính cụ thể, rõ ràng hơn. Điều này có thể thực hiện thông qua việc làm rõ mối quan hệ giữa hành chính công và phát triển kinh tế bằng cách:

- Phân biệt rõ giữa những gì thuộc về thẩm quyền của cơ quan quản lý nhà nước và những gì nên giao cho khu vực ngoài nhà nước.
- Cải tiến các chức năng đã được coi là thuộc thẩm quyền của cơ quan quản lý nhà nước;
- Giao các chức năng phi hành chính công cho các tổ chức, đơn vị phù hợp; Chính phủ và cơ quan quản lý nhà nước chỉ thực hiện vai trò điều tiết.

2. **Đưa yếu tố “phục vụ”** vào sứ mệnh tổ chức của hành chính công.
3. **Thành lập các nhóm công tác chính sách** để điều phối việc lập và thực hiện kế hoạch giữa các ngành, trong đó nhấn mạnh việc xác định trình tự công việc và theo dõi kết quả hoạt động.
4. **Xây dựng một hệ thống chỉ số đánh giá tác động** của các biện pháp CCHC đối với hành chính công, và tác động của sự cải tiến hành chính công đối với các dịch vụ liên quan đến kinh tế.
5. **Tăng cường “nghiên cứu hành động về CCHC”** (tức là, nghiên cứu quy mô nhỏ định kỳ và có trọng tâm vào CCHC với sự tham gia của các bên hữu quan) và coi đây là một biện pháp để điều chỉnh quá trình thực hiện CCHC.
6. **Tiến hành các điều tra lĩnh vực công thường kỳ,** tập trung vào các khía cạnh liên quan đến vai trò của hành chính công và phát triển kinh tế, huy động sự tham gia của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể cũng như các tổ chức xã hội dân sự và các cán bộ dân cử.

Để biết thêm chi tiết, xin tham khảo:

Thaveeporn Vasavakul, Lê Viết Thái and Lê Thị Phi Vân (2009) **Hành chính công và Phát triển kinh tế ở Việt Nam: Tái thiết nền hành chính công cho thế kỷ 21.** Trong *Loạt nghiên cứu chính sách về cải cách hành chính và phòng chống tham nhũng*. Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc tại Việt Nam (UNDP Việt Nam). Tại trang web: www.undp.org.vn

* TS. Thaveeporn Vasavakul, Chuyên gia tư vấn quốc tế, Lê Viết Thái, Trưởng ban Nghiên cứu thể chế kinh tế, Viện Quản lý kinh tế Trung ương, và Lê Thị Phi Vân, Nghiên cứu viên, Viện Chính sách và Chiến lược Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, Hà Nội